

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið

Skrifstofa umhverfisgæða

Borgartúni 26

105 Reykjavík

Sent í samráðsgátt stjórnvalda

Akureyri, 2. febrúar 2026

## Efni: Umsögn Norðurorku hf. um frumvarp til laga um stjórn vatnamála.

Vísað er í drög að frumvarpi umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins til laga um stjórn vatnamála, sem birt voru í samráðsgátt stjórnvalda þann 22. desember 2025 sl., sjá mál nr. S-254/2025.

Norðurorka sinnir m.a. vinnslu og dreifingu á heitu og köldu vatni á starfssvæði sínu og þannig er bæði grunnvatn og yfirborðsvatn stór þáttur af starfsemi fyrirtækisins. Gæði vatnsins er mikið hagsmunamál fyrir fyrirtæki og atvinnulífið í landinu en fyrst og fremst almenning allan. Ein af lykiláherslum Norðurorku eru tryggjar auðlindir þar sem auðlindanýting er sjálfbær og styður fyrirtækið því þau markmið og aðgerðir sem stuðla að vernd, heilnæmi og bættri nýtingu vatns.

Eftirfarandi eru helstu athugasemdir Norðurorku við umrætt frumvarp.

### Samráð við hagaðila

Með frumvarpinu eru lagðar til ákveðnar breytingar frá gildandi lögum sem virðast miða að því að draga úr samráði við hagaðila og félagasamtök við framkvæmd laganna, þ. á m. við gerð vatnaáætlunar auk aðgerða- og vöktunaráætlunar. Í fyrsta lagi, og það sem vegur þýngst hér, er tillaga að breytingu á fyrirkomulagi ráðgjafarnefnda, sbr. 9. og 10. gr. frumvarpsins. Lagt er til að ráðgjafarnefnd hagaðila og félagasamtaka sem starfar með Umhverfis- og orkustofnun (hér eftir UOS) og mælt er fyrir um í 9. gr. gildandi laga, verði lögð niður en þess í stað lagt til að ráðherra verði það heimilt (ekki skylt) að setja á fót samráðsvettvang þessara aðila. Því yrði einungis ein ráðgjafarnefnd starfandi, þ.e. ráðgjafarnefnd fagstofnana og eftirlitsaðila. Á meðan UOS skal hafa náð samráð við ráðgjafarnefnd fagstofnana og eftirlitsaðila um þau atriði sem undir lögin heyra er samráðsvettvangurinn hugsaður til þess að aðilar geti átt gagnvirkt samtal, komið sjónarmiðum sínum á framfæri og fengið leiðbeiningar og upplýsingar frá UOS. Í öðru lagi er lögð til sú breyting að í vatnasvæðanefndum muni ekki sitja fulltrúi hagaðila og félagasamtaka, sbr. 8. gr. frumvarpsins, líkt og verið hefur, sbr. 3. mgr. 8. gr. gildandi laga.

Lítið er um rökstuðning fyrir framangreindum breytingum á fyrirkomulagi í greinargerð með frumvarpinu, eingöngu er tekið fram að þetta sé í samræmi við þá framkvæmd sem verið hefur, sbr. athugasemdir við 8. og 9. gr. frumvarps. Raunin er sú að samráð við ráðgjafarnefnd hagaðila og félagasamtaka hefur hingað til verið mun minna en gildandi lög gera ráð fyrir – nánast ekkert. Mætti því frekar bæta úr og leggja áherslu á að virkt samráð við hagaðila verði aukið, fremur en úr því dregið. Þegar ákvæði gildandi laga um ráðgjafarnefnd hagaðila og félagasamtaka var sett, þar sem Samorka er m.a. talin upp, var sérstaklega tekið fram í athugasemdum greinargerðar um ákvæðið að hjá slíkum

félagasamtökum sé viðamikil fagþekking á sérsviði þeirra sem muni gagnast við gerð stöðuskýrslna og áætlana. Verður ekki annað séð en að slík rök eigi enn við.

Í ljósi þess að starfsemi orku- og veitufyrirtækja í landinu getur eðli máls samkvæmt haft bein áhrif á fjölda vatnshlota á hverju vatnasvæði, skýtur það að mati Norðurorku skökku við að dregið sé úr samráði við þau, án fullnægjandi rökstuðnings. Um er að ræða mikilvæga innviði sem sinna almannahagsmunum og vatnamálin eru viðfeðmt og flókið málavið.

### **Óljós bótaábyrgð**

Í 4. mgr. 12. gr. frumvarpsins kemur fram að sá er veldur því að umhverfismarkmið næst ekki og/eða veldur hnignun á ástandi vatnshlots beri ábyrgð og kostnað sem hlýst af því. Hér virðist vera um að ræða tillögu að einhvers konar hlutlægni bótaábyrgð en sambærilegt ákvæði er ekki að finna í vatnatilskipuninni. Í athugasemdum greinargerðar við ákvæðið er vísað til laga nr. 55/2012 um umhverfisábyrgð og til mengunarbótareglunnar en að mati Norðurorku er nauðsynlegt að gæta þess að ekki sé gengið lengra við innleiðingu hér á landi en tilskipunin mælir fyrir um, og að mælt sé fyrir um slíka ábyrgð með skýrum og ótvíræðum hætti.

### **Heitt grunnvatn**

Samkvæmt 11. kafla vatnaáætlunar 2022-2027 hafði einungis farið fram vinna í tengslum við kalt grunnvatn en vegna stífrar forgangsröðunar var ákveðið að beina vinnu við grunnvatn að mestu leyti yfir í næstu vatnaáætlun. Í áfanga- og verkáætlun fyrir vatnaáætlun 2028-2033 segir að samstarfshópur vinni nú að því að endurafmarka grunnvatnshlot og skoði möguleikann á því að afmarka heitt grunnvatn sem vatnshlot. Hér þarf að gæta að skilgreiningu hugtaka og að ekki sé gengið lengra en nauðsynlegt er skv. vatnatilskipuninni. Í þessu samhengi er bent á mikilvægi virks samráðs við aðila sem sinna vinnslu heits vatns, við gerð annarrar vatnaáætlunar.

### **Endurskoðun nýtingarleyfa**

Með frumvarpinu er jafnframt lögð til breyting á lögum nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, þ.e. að endurskoða skuli útgefin nýtingarleyfi a.m.k. á 16 ára fresti. Eins og lögin hljóma nú er í sérstökum tilvikum heimilt að endurskoða leyfi eða setja ný skilyrði vegna umhverfismarkmiða, ef sýnt er fram á það með gögnum að umhverfismarkmið skv. lögum um stjórn vatnamála náist ekki, sbr. 2. mgr. 17. gr. laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu. Með breytingu á þá leið að endurskoða skuli nýtingarleyfi á a.m.k. 16 ára fresti væri gengið lengra en vatnatilskipunin mælir fyrir um, sem leggur óþarflega þungar byrðar á leyfishafa og getur grafið undan rekstraröryggi þeirra. Nái framangreind breyting fram að ganga þrátt fyrir sterkar röksemdir gegn henni þarf að skoða hana í beinu samhengi við lengd á frestum til úrbóta eða annarra framkvæmda sem leyfishafi getur þurft að ráðast í, í ljósi eðlis þeirrar starfsemi sem um ræðir, t.d. jarðhitavinnslu.

Til viðbótar við framangreint tekur Norðurorka heilshugar undir athugasemdir í umsögn Samorku um viðkomandi frumvarp. Norðurorka lýsir yfir vilja til samvinnu og samráðs um framangreint málefni og þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn um málið

*Virðingarfyllst,  
f.h. Norðurorku hf.*

Erla Friðbjörnsdóttir  
lögfræðingur